

Unga lantbrukare som förebilder
– sid 3

Bättre landsbygdsutveckling
– sid 5

Medlem har ordet – sid 4

Flaggskeppet sätter ungdomarna vid rodret

Landsbygdsnätverket är en del av Östersjöstrategins så kallade flaggskeppsprojekt "Sustainable Rural Development" med fokus på ungdomars entreprenörskap, delaktighet och uppfinningsrikedom. Projektet ägs av Coompanion Kalmar län.

– Det är oerhört viktigt att vi sprider goda exempel och metoder för att få fler unga att engagera sig för en hållbar landsbygdsutveckling, säger Hans-Olof Stålgren som leder projektet.

En mängd organisationer och myndigheter från länderna runt Östersjön är involverade i arbetet med att utveckla landsbygden genom att stärka och lära sig av varandra. Det är Polen och Sverige som har fått i uppdrag att driva projektet och de har gett alla parter i uppgift att ta fram goda exempel på vad som görs runt om Östersjön för att stödja ungdomar på landsbygden. Sedan 2012 arrangeras varje år en lärandekonferens där allas erfarenheter sprids. I slutet av november var det småländska Högsby som var värd och deltagare från samtliga länder i projektet förutom Ryssland deltog. Första dagen inleddes med studiebesök i Berga.

– Det var väldigt intressant. Ett av besöken var på Berga Bio som genom samhällsföreningen hade startat upp den enda biografen i kommunen. Nu är den digital och kan visa direktsända operor och musikalerna och de senaste filmerna. De hade även involverat byns ungdomar i att sköta mycket av tekniken i biografen. Det var ett intressant sätt att få ökad delaktighet för ungdomar i samhället, säger Camilla Broms som är konsult inom landsbygdsutveckling och var en av talarna under konferensen.

Sverige och Polen vid rodret

Det är Hans-Olof Stålgren, samordnare vid Landsbygdsnätverkets kansli, som tillsammans med Maria Szemplińska från det polska jordbruks- och landsbygdsministeriet som skrivit projektplanen.

När ungdomarna själva får diskutera hur de vill utveckla sina bygder så blir också delaktigheten desto större.

– Sverige och Polen utsågs att driva flaggskeppsprojektet. Genom samarbetet mellan landsbygdsnätverken samlade vi in vilka behoven för en hållbar landsbygdsutveckling var runt om Östersjön och såg då att det fanns ett stort behov av att arbeta med ungdomar. Att stärka dem att utveckla sina landsbygder runt Östersjön är viktigt för att kunna få en levande landsbygd i framtiden, förklarar Maria Szemplińska.

Flera olika organisationer fick möjlighet att berätta hur de jobbar i sina hemländer.

Niklas Björkegren och Joakim Ståläker presenterade föreningen Vi Unga.

– Vårt nätverk ska omfatta unga människor som arbetar med och för unga. Vi hjälper ungdomar som vill driva olika projekt att få finansiering och att utveckla

deras idéer. Vi tror på att man lär sig genom att göra! Vi har tagit fram konceptet Landsbygd 2.0 som ska användas för att samla människor från alla åldrar och bakgrunder för att genom en specifik process diskutera utveckling av landsbygden, säger Niklas Björkegren.

– Jag är forskare från universitetet i Lodz, Polen. Vi blev inbjudna av det polska jordbruks- och landsbygdsministeriet för att presentera den forskning vi jobbar med nu där vi analyserar ungdomars inställning till entreprenörskap på den polska landsbygden. Vi kommer att presentera slutresultatet i mars 2015 och jag tycker att det här var ett mycket intressant sammanhang att delta i, säger Ewa Gabryelak.

Öppna upp för ungdomen i den framtida landsbygden

Utan unga på landsbygden dör vår svenska landsbygd. Detta är ett konstaterande som är mycket enkelt att förstå. Vill vi medverka till att detta inte sker måste vi på olika sätt vara aktiva. Vi måste tänka nytt. De unga på landsbygden och även i staden måste ges utrymme att aktivt vara med i att forma den framtida landsbygden. Det ges nu ett gyllene tillfälle till detta när de nya programmen ska sättas i sjön. Vi måste i de handlingsplaner och i de strategier för Lokalt ledd utveckling som nu tas fram släppa in de ungas tankar i att både forma och vara med i genomförandet av dessa. Landsbygden måste göras attraktiv för de unga som redan bord där. Det är också viktigt att vända sig till ungdomar som bor i staden, att på olika sätt öppna upp ögonen och medvetengöra för dem att det finns utvecklingsmöjligheter på landsbygden. Vi måste se alla dessa ungdomar som en resurs och att vi därmed tar vara på deras kunskaper och erfarenheter.

En grundläggande förutsättning till att vi vill bo och verka på landsbygden är att den är attraktiv. Detta gäller alla åldersgrupper. I de nya programmen som nu är på gång kommer möjligheter till satsningar på en attraktiv landsbygd att ges. Inte minst gäller detta satsningarna på bredband.

I detta nyhetsbrev fokuserar vi på unga på landsbygden. Hoppas det ger en del tankeställare och inspiration för framtiden.

Peter Melin, Jordbruksverket
ordförande för Landsbygdsnätverkets styrgrupp

Foto: Jordbruksverket

Ny webbplats om mat och dryck

Den 12 december lanserade Jordbruksverket den nya kunskapsbanken Smaka Sverige. Syftet med webbplatsen är att berätta om regionala specialiteter, traditionella arter och sorter samt att tillgängliggöra erfarenheter och verktyg för att stärka matproduktionen och kunskapen om vårt smak- och matarv.

Våra rena råvaror, vår matproduktion och förädlingskedja skapar unika smaker hos mat och dryck. Jordbruksverkets kartläggning av regionala specialiteter syftar till att hitta fler produkter med potential till certifiering enligt EU:s regelverk. På webbplatsen finns en handbok för produktutveckling och certifiering och en beskrivning av regionala specialiteter. Du hittar även ett urval av projektrapporterna från stöd till livsmedelsinsatser och landsbygdsprogrammet.

Läs mer på webben:

smakasverige.jordbruksverket.se

Foto: Jordbruksverket

Foto: Hushållningssällskapet Pressbild

Johanna Svensson från Arnanäs Gård utanför Älmhult

Foto: Saga Pettersson

Kristian Svensson från Österby Gård norr om Sigtuna

Unga lantbrukare som förebilder för andra

Idag kan det vara svårt att som ung starta företag inom de gröna näringarna och ett sätt att underlätta är att visa på goda exempel. Två som har lyckats är Kristian Svensson och Johanna Svensson som idag driver egna lantbruksföretag.

– Jag började med en tanke om vad jag ville göra och gjorde sedan en analys av om idén var rimlig, säger Kristian Svensson som driver KS-Lantbruk. Mitt nästa tips till den som vill starta är att skapa en bra personlig bankkontakt som tror på en och man ska definitivt prova sig fram.

Kristian började på sin styvfars gård norr om Sigtuna som driftsledare och gick 2005 över till att arrendera. Förutom maskinstationsverksamhet har gården hästfoder- och spannmålsproduktion. Djurfodret och maskinparkens verksamheten står idag för 95 % av företagets omsättning.

– Man måste ägna sig åt det marknaden vill ha, fortsätter Kristian Svensson, jag gillar att arbeta direkt med kunder från privata företag och där snöröjning är ett bra exempel.

Från landsbygdsprogrammet fick Kristian startstöd som han använde för att komma igång med växtodlingen.

Ta över och testa nya vägar

Genom ett generationsskifte tog Johanna Svensson över Arnanäs Gård som har mjölk- och köttproduktion. Johanna, som är utbildad agronom, driver nu verksamheten med sin sambo som är lantmästare.

– Det föll sig naturligt att vi skulle ta över men man måste också ha ett stort intresse för att det ska fungera, säger Johanna Svensson. Nu jobbar vi båda heltid utanför gården och heltid på gården, då vår kalkyl är baserad på att vi också jobbar borta.

Mjölken går till Arla men när det kommer till försäljning av köttet prövar paret nya vägar. Djuren slaktas på ett ställe, styckas på ett annat och säljs som köttlådor till pri-

vatpersoner och direkt ut till en matvaru-butik.

– Det är spännande att sälja produkter på nya sätt, säger Johanna, och idéer finns det ingen brist på. Tänk bara på att ekonomin ska hänga med så man inte gör allt på en gång.

Som ett nästa steg ska det byggas nytt för köttdjuren, vilket de har sökt investeringsstöd för via landsbygdsprogrammet.

– Om man har uppbackning och vill jobba inom de gröna näringarna ska man satsa, avslutar Johanna som är nöjd med sitt beslut att ta över gården även om det innebär mycket hårt arbete.

Text: Ingrid Whitelock

Ungas intresse måste fångas tidigt i livet

För lite drygt en månad sedan blev jag, i egenskap av ordförande för Alnarps Lantmästarkår, inbjuden att delta vid en workshop anordnad av Landsbygdsnätverket. Temat för dagen var hur vi ska få fler unga företagare inom de gröna näringarna. Jag skall villigt erkänna att begreppet Landsbygdsnätverket inte var särskilt bekant men däremot var temat högst tilltalande. Det blev en mycket givande dag med många intressanta föreläsare och diskussioner. Så här efteråt vet jag inte bara vad Landsbygdsnätverket är utan jag kan även stoltsera med att kåren blivit medlemmar. Det skall bli oerhört kul att få föra fram mina medlemmars åsikter och vara delaktig i de diskussioner som rör situationen för unga inom de gröna näringarna.

Varför är det då så svårt att hitta och engagera ungdomar? Jag anser att en stor orsak är dålig marknadsföring! Vi måste

fånga ungdomarnas intresse tidigt i livet! Skolorna har en oerhört viktig roll i detta. Jag kan dra parallellen till mig själv, varken mina föräldrar eller någon i min släkt har en bakgrund inom de gröna näringarna. Det är tack vare studie- och yrkesvägledaren på min gamla högstadieskola som jag studerar vid SLU idag. Hon föreslog att jag skulle gå naturbruksgymnasium eftersom jag har ett stort teknikintresse. Jag fick tre fantastiska år! De gav mig inte bara en oerhört bred utbildning utan öppnade även dörren för en arbetsmarknad med stark efterfrågan.

Vi från de gröna näringarna måste ta min studie- och yrkesvägledare som förebild. Med 85 procent av Sveriges invånare i städer och tätorter måste vi marknadsföra vår bransch till de ungdomarna som lever där. Jag anser att vi kan nå dem med riktade insatser – skolbesök, montrar på gymnasie-mässor, etc. Jag är helt övertygad om att

engagemanget finns bland oss som jobbar med dessa frågor, det vi behöver är medel och stöd från näringen.

Jag är fast besluten om att bidra till att försöka vända trenden, jag tror mig ha många bra idéer och förslag på aktiviteter. Jag hoppas att dessa kan kanaliseras via Landsbygdsnätverket så att vi tillsammans kan skapa förutsättningar för fler unga företagare inom de gröna näringarna i framtiden.

Simon Wancke, ordförande
Alnarps Lantmästarkår

Arbetsgrupp satsar på unga företagare

Landsbygdsnätverkets arbetsgrupp Gröna Näringar har som ett första steg i satsningen på unga företagare i nästa programperiod genomfört en workshop för att samla goda idéer till olika nätverksaktiviteter. Deltog gjorde personer med företag, representanter från ett flertal utbildningsställen samt berörda myndigheter och organisationer.

– Vi har plockat fram fyra huvudområden som vi vill satsa på framåt, säger Matilda Göransson, blivande ordförande i den undergrupp som ska arbeta med unga företagare inom de gröna näringarna. Det handlar om att ta fram uppdaterad information om möjligheterna i de gröna näringarna till alla syokonsulenter och samma satsning inför gymnasie-mässorna. Om gruppen tycker det är en bra idé kommer vi plocka fram goda exempel på unga före-

tagare och göra en kartläggning av entreprenörskap.

Idag är medelåldern 58 år på existerande landsbygdsföretagare och inom femton år kommer närmare 70 procent av de befintliga företagarna att ha nått pensionsåldern.

– Det är tydligt att något behöver hända, säger Nils Lagerroth från arbetsgruppen Gröna Näringar. Vi behövde identifiera vilka nätverksmetoder som är viktigast för att få in unga företagare i de gröna näringarna och jobba intensivt med dessa metoder under den nya programperioden.

God kompetens och expertis blir stommen

Unga-gruppen kommer att bestå av kompetenser från många olika håll varav ett flertal är just unga företagare i branschen. Tanken är också att experter ska kunna plockas in efter behov för att skapa en bra grund för beslut och fortsatt arbete. I vissa fall handlar det om att samla information på en och samma lättillgängliga plats.

Matilda Göransson, blivande ordförande i landsbygdsnätverkets nya satsning Unga-gruppen.

– Det vore kul och nyttigt att få till en samlad bild på företagsöverlåtelse så man slipper leta på flera olika ställen, säger Matilda Göransson. Om man lätt fick tillgång till dem kan man se hur andra har gjort och vad som är viktigt att tänka på när det gäller bland annat banker och finansiering. På så sätt skulle vi kunna skapa en bas av goda exempel som ett steg i vår satsning.

Unga-gruppen kommer att ligga under gruppen Gröna Näringar och ska påbörja sitt arbete i januari 2015.

– När vi drar igång nästa år ska vi se över vad som är viktigast att börja med för att få igång unga företagare på landsbygden, fortsätter Göransson. Vi vill visa på bredden av företagande som finns och både inspirera och informera. Vi måste jobba från flera håll vilket jag är säker på att vi kommer lyckas med.

Text: Ingrid Whitelock

Foto: Tommy Nilsson

Nils Lagerroth, Landsbygdsnätverkets arbetsgrupp Gröna Näringar

Hanna Thorén, Gislaveds kommun, samtalar med kollegor från olika delar av landet.

Staffan Rudenstam och Gustav Arnell håller upp den nyinköpta skylten som bjuder in till Äppledalen.

Camilla Littorin och Simon Jonegård från Jönköpings kommun går igenom programmet för träffen.

Bättre landsbygdsutveckling genom nätverkande

Inom Landsbygdsnätverket finns ett mycket entusiastiskt gäng med landsbygdsutvecklare som jobbar på kommuner, länsstyrelser och regioner. Med väldigt små medel samverkar de genom telefonmöten, facebookgrupp och regionala träffar som nu arrangeras runt om i landet.

– Just nu arbetar vi mycket med mat och måltidsupplevelser i Jönköpings kommun. Därför blev det också temat på den regionala träffen som vi från Jönköping bjöd in till, säger Simon Jonegård, landsbygdsutvecklare på Jönköpings kommun.

Med en fantastisk utsikt över äppelodlingarna vid södra Vättern bjöd Landsbygdsnätverket tillsammans med Jönköpings kommun in landsbygdsutvecklare från sydöstra Sverige till Rudenstams äppelodlingar norr om Huskvarna. Dryga tioalet kommuner var representerade tillsammans med inbjudna gäster som berättade om de företag med fokus på mat som de driver i bygden. Staffan Rudenstam, ägare i tredje generation, berättar bland annat om vikten av samarbete mellan mindre producenter.

– Vi är fem fruktodlare som går samman under varumärket Vätterfrukt för att lättare nå ut till marknaden. Ett annat koncept är Äppledalen med lokala odlare som bjuder på upplevelser i området och som underlättar vårt samarbete med kommunen, förklarar han.

Inbjuden till träffen var även lanthandlaren Anders Ahlenius som breddat sin verksamhet och numera även tillverkar

glass märkt Grenna Glass och arrangerar byatréffar och annat som ökar intresset för den lilla butiken.

Kostchefen Espen Rognestad från Ödeshögs kommun förklarade hur de numera köper det mesta av köttet lokalt och samarbetar med de lokala producenterna.

– Vi frågade oss varför vi skulle skriva upphandlingar som i princip enbart två företag i hela Sverige kunde lämna anbud på. Vi förenklade också upphandlingarna och numera är de på fyra sidor och vi ställer till exempel krav på att leverantörerna ska kunna besöka skolorna.

Landsbygdsutvecklarna har en mängd olika uppdrag och även olika titlar beroende på vilken kommun, länsstyrelse eller region de arbetar. En del kommuner har inte ens någon landsbygdsutvecklare anställd utan de frågorna går under andra avdelningar. I Gislaveds kommun funderar de på att satsa framöver.

– Jag är idag anställd som biolog och arbetar med naturvårds- och friluftslivsfrågor. Det var kommunens samhällsutvecklare som tyckte att jag skulle åka på den här träffen eftersom vi eventuellt ska skapa en landsbygdsutvecklartjänst. Det känns viktigt att få delta i nätverkandet för att finna nya kontaktpersoner och att få ett större sammanhang på sina frågor, säger Hanna Thorén som var en av de nya deltagarna i de här sammanhangen.

Text och foto: Tommy Nilsson

Professor och projektledare Gunnel Forsberg från Stockholms universitet

EXPERTGRUPPEN OCH URVALSKOMMITTÉN INTRODUCERADE

I början av december bjöd Jordbruksverket in de personer som ska ingå i expertgruppen och urvalskommittén som ska granska de lokala utvecklingsstrategier som nu lämnats in inför skapandet av nya leaderområden inom Lokalt ledd utveckling. Expertgruppen arbetar fram till sista januari och kan begära in kompletteringar vid behov. Sedan tar urvalskommittén vid och granskar strategierna. De bedömer, poängsätter och rangordnar strategierna utifrån urvalskriterier som fastställts av Jordbruksverket och som utgår från den mall som finns för att skriva strategier. Under april 2015 beräknas bedömningsarbetet vara klart.

Migration till landsbygden – forskning visar vägen

Forskningsprojektet When the World Goes Rural har tittat närmare på hur en ökande internationell migration påverkar landsbygden. Vad händer i de kommuner som tar emot personer med utländsk bakgrund och hur upplever migranterna det själva.

– Vi har tidigare studerat landsbygdens omvandling utifrån befolkningsförändringar, säger professor Gunnel Forsberg. Redan då kunde vi konstatera att det finns ett flöde av människor som flyttar från städer till landsbygdsområden även om den stora migrationsströmmen går till städerna. Idag ser vi en ny trend att både antalen och andelen personer från andra länder ökar i vissa landsbygder.

I projektet, som är finansierat av forskningsrådet Formas, valde man ut landsbygdskommuner med en relativt stor ökningen av utrikesfödda. Redan där konstaterades att det inte var en homogen grupp.

– Vi valde följande uppdelning; livsstilsimmigranter, bristyrkesimmigranter, flyktingar och så kallade kärleksimmigranter, fortsätter Forsberg. För många mindre orter är detta grupper som vitaliserar landsbygden, ger ett bättre serviceunderlag för

företag samt ser till att skola och butiker finns kvar.

Immigration som en utvecklingsfaktor

Resultatet pekar generellt på att vissa kommuner ser inflyttning som en utvecklingsfaktor, förutom det rent humana perspektivet i att ta emot flyktingar. Immigranterns andel av landsbygdens företag har också ökat stadigt under det senaste decenniet. Ökningen hänger samman med att en grupp immigranter flyttar till landsbygden och istället för att söka jobb i etablerade företag startar egna verksamheter främst i restaurang- och livsmedelsbranschen samt turistsektorn.

– När flyktingmigranter berättar om varför de trivs på landsbygden är skälen desamma som för svenskfödda inflyttare, säger docent Susanne Stenbacka på Kulturgeografiska institutionen vid Uppsala universitet, det är närheten till naturen och en bra miljö för familjen som lockar.

Projektet slår också hål på en av flera seglivade myter i sammanhanget.

– Ett budskap vi vill dela är att folk på landsbygden inte är mer rasistiska än i andra städer, säger Gunnel Forsberg, åtminstone inte i de delar i norra och mellersta Sverige där vår studie är genomförd.

Susanne Stenbacka på Kulturgeografiska institutionen

Projektet, som drivs av sex forskare, startade 2009 och avslutas i år. Resultat från projektet publiceras fortlöpande i vetenskapliga tidskrifter och en sammanfattning kommer att finnas tillgänglig inom en snar framtid.

Text: Ingrid Whitelock

Följ oss även på internet:

www.landsbygdsnätverket.se
facebook.com/landsbygdsnätverket
Twitter: @landsbygdsnätve

Landsbygdsnätverkets kansli önskar alla läsare en God Jul och ett Gott Nytt År!